

MAAOMAVALITSUS

EESTI MAAOMAVALITSUSTE LIIDU HÄALEKANDJA

20. DETSEMBER 1932. A.

Nr. 12

KÜMNES AASTAKÄIK

Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.

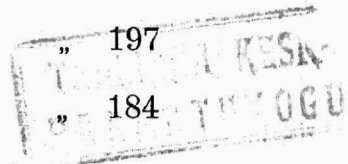
Toimetaja: F. Wellner.

Tellimise hind:	Toimetus ja talitus:	Kuulutuste hind:
Aastas Kr. 5.—	Tallinnas, Suur Roosikrantsi uul. Nr. 12.	1 lhk. Kr. 20.—, ½ lhk. Kr. 10.—, ¼ lhk. Kr. 5.—, 1/8 lhk. Kr. 2.50, 1/16 lhk. Kr. 1.25.
Pooles aastas . . . „ 2.50	Telefon Nr. 452-72.	Dokumentide kaotamise kuulu- tused 50 senti dokumendi pealt.
1923 aastak. . . . „ —.50	Posti jooksev arve Nr. 252.	
1924—1931. a. à . . . „ 2.50	Jooksev arve: Eesti Panga Tal- linna osakond Nr. 609.	

Ilmub üks kord kuus, 12 numbrit aastas.

SISU:

Omavalitsus ja ta elanikkond — Eugen Maddison	Lhk. 185
Lapsendamisest ja seadustamisest — V-r.	„ 188
Vallaomavalitsuste 1932/33. a. eelarveliste tulude ja kulude kokkuvõtted	„ 190
Hoolekandelise abi organisatsioonilisest kor- raldusest	„ 193
Eesti Maaomavalitsuste Liidu ja omavalit- suste tegevusest	„ 194
Riigikohtu seletusi	„ 196
Küsimusi ja vastuseid	„ 197
Kuulutusi	„ 184

Kuulutatakse maksvusetaks:

- 1) Johannes Nordeni hobusepass, väljaantud Kodijärve vallavalitsuselt 22. okt. 1931. a. nr. 6 all.
- 2) Johannes Nordeni hobusepass, väljaantud Krüüdneri vallavalitsuselt 15. veebr. 1922. a. nr. 471 all. Peeter Kuusele.
- 3) Mihkel Anne p. Ossep'i hobusepass, väljaantud Tähtvere vallavalitsuselt 16. dets. 1920. a. nr. 55 all.
- 4) Johannes Tamme hobusepass, väljaantud Enge vallavalitsuselt 5. dets. 1920. a. nr. 371 all.
- 5) Daniel Andre pg. Pikk'a isikutunnistus, väljaantud Nursi vallavalitsusest 9. dets. 1924. a. nr. 47 all.
- 6) Karl Raudjalg'i hobusepass, väljaantud Raadi vallavalitsusest 2. sept. 1929. a. nr. 646 all.
- 7) Johan Karli p. Tuisk'i hobusepass, väljaantud Uue-Vändra vallavalitsusest 11. jaan. 1921. a. nr. 711 all.

Eesti Omavalitsuste Kinnitus A.-S.

„OMA“

**Põhi- ja tagavarakapitalid üle
Kf. 520.000.—**

toimetab

tule,

elu,

rahe,

koduloomad,

murdvarguse ja

klaasikindlustusi.

Edasikindlustuste vastuvõtmine valdade vastastikku kindlustusseltsidelt.

Seltsi osanikkudeks on kõigi maakondade omavalitsused, paljud linna-, alevi- ja valdade omavalitsused.

Seltsil omad majad Tartus ja Viljandis.

Juhatus ja peakontor: Tartus, Riia tn. 41, telef. 3-44 ja 5-62.

Peaagentuurid:

Tallinnas, Väike-Karja tn. 3, telef. 437-59.

Rakveres, Viru Pangas, telef. 109.

Pärnus, Rütitli tn. 29, telef. 2-30.

Agentuurid kõigil pool üle maa.

Põllutöökoja ajakiri „PÕLLUMAJANDUS“ ilmunud.

Ilmus trükist Põllutöökoja väljaandel rahvalik põllumajanduse ajakiri

„Põllumajandus“ Nr. 1

„Põllumajandusega“ on ühinenud järgmised seniilmunud põllumajanduslikud ajakirjad: „Karjamajandus“, „Põllumajanduseturg“, „Piimandus“, „Meie Hobune“. „Põllumajandus“ ilmub kord nädalas.

„Põllumajanduse“ Nr. 1. sisuks on:

Saatesõnaks J. Soots. — Ajakiri „Põllumajandus“. Toimetus. — Põllutöökoja tegevusest. T. Kind. — Kriisiaegseid maaviljakuse alalhoiu küsimusi. K. Liideman. — Puutuhk. E. Haugas. — Karjalauda tööde korraldamine. P. Kallit. — Kuidas saada talvel kanadelt miine. L. Kuusental. — Metsamaterjalide valmistusest ehituste jaoks. J. Kirsimägi. — Põllumajanduslike kinnisvarade seaduslik hind. K. Peiker. — Uusi põllumajandusse puutuvaid seadusi. K. P. — Küsimusi-vastuseid. — PÕLLUMAJANDUSETURG: Põllumajandusesaaduste hindade liikumine. — Toodangu ja hindade kujunem. maailmaturul. J. Janusson. — Talundite võla üldsumma. J. Kurkus. — Põllum. saaduste väljavedu. Võiturg. Peekoniturg. Linaturg. Teravilja hinnad.

Omavalitsus ja ta elanikkond.

Eugen Maddison.

(Järg.)

Siin tekib küsimus, keda tuleb Põhiseaduse seisukohalt mõelda kohalikkude elanikkudena — s. t., kas kõik omavalitsuse piirkonnas või vastava administratiivüksuse piirkonnas ehk maa-alal elavad kodanikud või ainult „kogukonda“ koondunud kodanikud. Minu arvates ei anna Põhiseadus viimasele mingit alust ega võimalust, kuna Põhiseaduse järgi on omavalitsuseüksus — administratiivüksus, siis peaks kohalikkude elanikkudena mõista kõiki omavalitsuse või administratiivüksuse piirkonnas elavaid Põhiseaduse seisukohalt hääleõiguslikke kodanikke.

Teiste sõnadega — Põhiseaduse seisukohalt on „kohalikud elanikud“ sama, mis riigi rahvas oma hääleõiguslike kodanikkude n ä o l. Vastavalt sellele, nagu seda olen ka kinnitanud Eesti maaomavalitsuste liidu nõukogu koosolekul 26. augustil 1925. ettekantud referaadis „Valimis põhimõtted tulevases omavalitsuses“ (vt. „Maaomavalitsus“ nr. 14 — 1925), tuleb Põhiseaduses väljendatud põhimõtte järgi lugeda hääleõiguslikeks kodanikeks nii Riigikogu kui ka omavalitsuste valimistel ühti ja neid samu isikuid. Seda võiks väljendada ka järgmiselt: Vabariigi hääleõiguslik kodanik võtab osa samadel alustel nii riigi üldvalitsemise kui ka kohaliku valitsemise aparadi moodustamisel: kui ta on hääleõiguslik Riigikogu valimistel, ta on seda ka vastava omavalitsuse valimistel. See mõte on muuseas väljenduse leidnud kõigis volikogude valimiseadustes, näit. Linnade volikogude valimise seaduse § 12, kus öeldud: „Linnavolikogu valijate-nimekirjadeks tarvitatakse Riigikogu valimise, rahvahääletamise ja rahvaalgatamise toimetamiseks peetavaid hääleõiguslike kodanikkude nimekirju“ jne. Seda sama kordavad Vallavolikogude valimise ja vallavolikogude ning vallavalitsuste korraldamise seaduse § 14 ja Maavolikogude valimise seaduse § 17, kuna alevivolikogude valimistel maksab Linnavolikogude valimise seaduse § 12.

Pealegi kinnise kogukonna loomiseks on takistuseks ka Põhiseaduse teised eeskirjad. Kõigepealt teeb selleks takistusi Põhiseaduse § 17, milline kinnitab: „Liikumine ja elukohta muuta

mine on Eestis vaba. Selles vabaduses ei või kitsendada ega takistada kedagi muidu, kui kohtuvõimude poolt.

Tervishoidlikel põhjustel võivad seda vabadust kitsendada või takistada ka teised võimud „vastavais seadustes ettenähtud juhtumistel ja korras“. Edasi teeb selleks takistusi Põhiseaduse § 6, mille järgi „kõik Eesti kodanikud on seaduse ees ühetaolised“ jne. Olgugi, et selles paragrahvis ei kõnelda midagi elamise tsensusest, nagu ta ei kõnele ka vanuse ega varanduslikust tsensusest, kuid see on tähtsusetu, sest nagu tähendas Asutava Kogu koosolekul 3. juunil 1920. Põhiseaduse eelnõu peatükk II (Eesti kodanikkude põhiõigustest) aruandja akl. L. Olesk vastuseks akl. J. Jans'i poolt ülestõstetud küsimusele varandusliku tsensuse kohta, et „selles paragrahvis on juba lause põhjapamev: „kõik Eesti Vabariigi kodanikud on seaduse ees ühetaolised“. Järgnevad kaks lauset ei too siia põhimõtteliselt mitte midagi uut, vaid ainult aitavad selle sõna „ühetaolised“ mõistet selgitada“ (Asut. Kogu prot., 4. istungjärk, 1920, v.v. 704—705 ja 713).

Sama seisukohta — kuigi vanuse tsensuse kohta — nähtavasti jagab ka Riigikohus, leides, et valla kogukonna seaduse § 28, mille järgi võib kogukonna ametisse valida ainult neid isikuid, kes 25 aastat vanaaks on saanud, on vastolus selle põhimõttega, millele on rajatud Põhiseadus (Riigik. ots. 1924. a. nr. 29).

Kõigil neil kaalutlustel peab jõudma otsusele, et Põhiseaduse seisukohalt „kogukonna“ loomine soovitatud mõttes ei ole võimalik.

Sellest aga tuleks järeldada, kui omavalitsuse elanikkonda nimetada kogukonnaks, siis kuuluvad sellesse kõik omavalitsuse piirkonnas elavad vabariigi kodanikud, vaatamata sellele, kui kaua nad seal elavad, kas nad on seal soovitavad või mitte. Vabariigi kodanik ei ole omavalitsusele võõras element, nagu selleks osutub välismaalane, kelle vastuvõtmine Eesti kodakondsusse oleneb Kohtu- ja siseministri diskretsioonvõimust — kui ta on seejuures hääleõiguslik kodanik, esineb ta sellena ka „kogukonnas“, — teiste sõnadega — ta on „kohalik elanik“, kes võtab osa oma-

valitsuse organite kujundamisest. Temast ainult oleneb, et ta õigel ajal oleks valijate nimekirja võetud, kusjuures selle aja määramisel on mõõduandvad ainult valimiste hnilised kaalutlused. Kuid selleks, et ta õigel ajal saaks võetud valijate nimekirja, peab ta eelama omavalitsuse piirkonnas, mitte aga ajutiselt viibima, s. t. tal peab olema seal alaline elukoht, missugust elukohta mõtlebki Põhiseadus, kui ta kinnitab, et „elukoha muutmise on Eestis vaba“ (§ 17). Ta alaline elukoht on aga omavalitsuse piirkonnas, kui ta on seal endale eluaseme võtnud, mõttega teda enesele kestvalt pidada. Lähtudes alalise elukoha mõistest selgub ka, millised Eesti kodanikud kuuluvad omavalitsuse elanikkonda — ja nimelt omavalitsuse elanikkonda kuuluvad kõik omavalitsuse piirkonnas elavad vabariigi kodanikud, s. t. kodanikud, kes seal ei viibi ajutiselt, vaid kel on seal alaline elukoht eelpooltoodud mõttes.

Nende kodanikkude, s. t. omavalitsuse alaliste elanikkude kindlakstegemiseks oleks vajaline nende registreerimine. See oleks vajaline, nagu nägime juba valijate nimekirjade koostamisel, kuid registreerimine oleks vajaline ka mitmel teisel põhjusel. Omalajal Vabariigi Valitsuse poolt Riigikogule vastuvõtmiseks esitatud Liikumise ja elukoha muutmise seaduseelnõus (Vabariigi Valitsuse ettepanek 4. V. 1928) sisaldus sellekohane peatükk (peat. III. Kodanikkude registreerimine), ning eelnõu seletuskiri põhjendas kodanikkude registreerimise vajadust järgmiselt: „Selle sisseeadmine (kodanikkude registreerimine. E. M.) on tingitud peaaugjalikult sellest asjaolust, et praegu ei ole kodaniku puutuvad andmed kuskil kontsentreeritud, kuid neid andmeid on vaja paljudel juhtudel — näit. Riigikogu ning omavalitsuse esindusekogu valimistel, kohtuasustustel, politseil, maksuasustustel jne. Sarnase registreerimise puudumise tõttu on võimalikud sarnased juhud, nagu valimistest osavõtmine isikute poolt, kelle valimisõigus kohtuotsusel ära võetud, süütute kodanikkude vastutusele võtmine jne.“ Maksvas Isikutõestamise ja liikumise seaduses (R. T. 48 — 1930), mille aluseks Vabariigi Valitsuse ettepanek 22. I. 1930. (samanimeline, nagu eelminegi ettepanek) puuduvad aga kodanikkude registreerimisse puutuvad eeskirjad, mispärast registreerimine on seni ka teostamata. Seda arvestades võiks avaldada soovi, et k o

danikkude registreerimine võetakse ometi kord korraldamisele seaduseandlikult. Säärase registreerimisega aga ei saaks loodud kinnine kogukond, vaid ainult teatav kord, mis võimaldaks omavalitsusele fikseerida oma elanikkonda, mis õige tähtis nii omavalitsustele kui ka keskvalitsusele.

Kuid kogukonna loomise peamõtte sisaldub selles, et piirata omavalitsuse kohuseid. Omavalitsusel lasuvad ülesanded osutuvad rasketeks — tarvis leida pääsetee. Pääsetee on kinnine kogukond, sest kui on loodud säärane kogukond, on omavalitsusel kohused ainult kogukonna liikmete vastu. Säärane olukord oli mõeldav möödunud aegadel, siis, kui omavalitsus ja riik seisid vastamisi, igaüks oma ülesannetega ja kohustega, oli mõeldav, kui kogu sotsiaalne olukord oli teine, kui praegu, oli mõeldav, kui iga omavalitsus elas omaette elu. Omavalitsus ei ole enam omaette üksus, vaid on riikliku valitsemise kohapealne valitsemisaparaat. Tal ei ole täita oma ülesandeid, vaid on täita riiklikke ülesandeid. Täites neid ülesandeid peab ta täitma neid kõigi suhtes, kes ta piirkonnas elavad, peab täitma neid oma elanikkonna suhtes. Ta ei või vabaneda nende ülesannete täitmisest seni, kui ei ole loodud selleks eriasutusi (Põh. § 75). Kui nende ülesannete täitmiseks omavalitsusel aga ei jätku Põhiseaduse § 77 ettenähtud tuluallikaist, siis peab keskvalitsus temale tulema appi oma kassaga, sest ülesanded, mis nõuavad teostamist, on riiklikud ja pealegi nende teostamist nõuab Põhiseadus (muuseas peatükk II. Eesti kodanikkude põhiõigustest). Põhiseaduse § 12 kinnitab: „Õpetus on kooliealistele sunduslik ja rahvakoolides maksuta“, kuna § 25 deklareerib: „Majandusliku elu korraldamine Eestis peab vastama õigluse põhimõttele, mille sihiks on inimesevääriline ülespidamise kindlustamine sellekohaste seaduste läbi, mis käivad harimiseks, maasaamise, eluaseme ja töösaamise, samuti emakaitse, töjõukaitse ning nooruse, vanaduse, töövõimetusse või õnnetuste puhul tarviliku toetuse saamise kohta“.

Neid ülesandeid võib täita keskvalitsus oma organite kaudu, neid võib täita ka omavalitsus, kuid jättes neid täita omavalitsusele, peab riik, kelle organitena esinevad nii keskvalitsus kui ka omavalitsus, selle eest hoolitsema, et omavalitsusel oleksid selleks ka vastavad tuluallikad.

Kuna osa neist ülesannetest on üleriikliku tähtsusega, siis on selge, et siin Põh. § 77 omavalitsusele kättejuhitud tuluallikad ei ole küllaldased. Pealegi ei ütle § 77, et omavalitsuse tuluallikad piirduvad loetletud tuluallikatega — selles paragrahvis on väljendatud ainult omavalitsuse iseseisev maksustamise õigus. Missugused oleksid need tuluallikad, see ei puutu küsimusse — see on seaduseandluse asi, on tema määrata, sest kui neid ülesandeid tuleb täita — olgu täitja kas keskvalitsus või omavalitsus — siis leidku ka riik selleks vajalikke tuluallikaid. Kui omavalitsus on nende ülesannete teostaja, siis juhitagu neist allikatest saadavad tulud omavalitsustele, kui nende teostaja on keskvalitsus, siis kulutab neid ka viimane, seejuures täiesti rippumata sellest, kas isikud, kelle suhtes keskvalitsus teostab neid ülesandeid, kuuluvad mõnda kogukonda või mitte: tähtis on, et nad oleksid vabariigi kodanikud. Ta juhiks oma abi sinna, kus abi vaja — olgu see hoolekandeline abi või hädaabitööde korraldamine töötuile. Oma kalkultatsioonid rajaks ta omavalitsustelt saadud andmeil nende elanikkonna kohta, kuid neil andmeil oleks samasugune tähtsus, kui kõigil muil andmeil riigi eelarve ettepaneku koostamisel. Mitte rohkem. Olukord ei oleks sugugi teine, kui neid ülesandeid teostaks omavalitsus. Kulude aluseks oleksid samuti andmed elanikkonna kohta. Nii ühe kui teise teostamise viisi juures ei vabane riik temal lasuvast kohusest. Võib küll seadustes näha ette, näit. Hoolekande seaduses, et abi antakse abitarvitajale ta alalises elukohas, või Tööpuuduse vastu võitlemise seaduses, et omavalitsus korraldab tööd tema elanikkonda kuuluvaile töötuile, kuid need eeskirjad omaksid peaaegjalikult tehnilise tähtsuse. Neid eeskirju tuleks võtta juhtnööriena abi korraldamisel. Kahtlemata nende abil võiks hoida ära teatavalt juhtudel abitarvitava elemendi juurdevoolu, juhtides tagasi vastava omavalitsuse juurde alalise elukoha järgi, kuid oleks absoluutselt võimatu nende alla painutada kogu elu mitmekesisust. Elu kõrvaldaks neid, sammuks neist üle ja nõuaks korraldamist vastavalt oma seadustele. On möödunud kinnise kogukonna ajad oma muredega ja hädadega — millised ei ulatanud kaugemale kogukonnast, mis olid lihtsad ja kergelt — kogukonna enda abil — teostatavad, mis olid sama lihtsad, kui tollaegne elu. Seepärast tuleks jätta kõrvale niihästi igasu-

gused mõtted ja plaanid kogukonna ellukutsumiseks, kui ka ehitada kavatsetavad müürid, mis ei oleks püsivad ja langeksid kokku eluga kokkupuutumisel, tuleks jätta katsed, painutada elu säärase eeskirjade alla, mis elule vastuvõtmatud ja pealegi vastolus meie riigi ülisma seadusega — Põhiseadusega.

Asja korraldamisel tuleks pidada silmas, et omavalitsused on riiklikud organid, on kohapealse valitsemise asutused, et ülesanded, mis neil täita, on riiklikud ülesanded, kusjuures nende seas on ülesanded — neid võiks nimetada keskvalitsuse detsentraliseeritud ülesanneteks, mis peavad leidma täitmist Põhiseaduse ja selle alusel maksmapandud seaduste sunnil, mis, kui neid täita ainult omavalitsuste kulul, ainult omavalitsuste iseseisvate tuluallikate arvel, võiksid jääda teostatamata, ning vastutus langeks riigile. Võtame hädaabitööd. Kas on nende korraldamine praegu, kus valitseb üldine majanduslik kriis, kohapealse valitsemise ülesanne või on see keskvalitsuse ülesanne? Minu arvates see on, nagu juba nimetasin, keskvalitsuse detsentraliseeritud ülesanne. Seda ülesannet teostab omavalitsus, kuid üldkorraldus kuulub keskvalitsusele, kes ühtlasi hoolitseb ka rahalise külje eest, tasub vajalikud kulud.

Seepärast kui pannagi maksuma põhimõte, et omavalitsuse kohused piirduvad ta elanikkonnaga, oleks selle resolootne läbi viimine võimatu ja isegi mõttetu. On päris selge, et omavalitsus peaks ühel või teisel juhul teatavate olude sunnil täitma neid kohuseid kas omal algatusel või keskvalitsuse korraldusel ka mitte tema elanikkonda kuuluvate isikute suhtes. Küsimus oleks seega ainult selles, kelle kanda langeksid kulud. Et need kulud ei võiks langeda omavalitsuse kanda, peaks olema selge, sest tema väljaminekud on kokkõlastatud tema elanikkonna suurusega ja koosseisuga — on ju maksev põhimõte, et ta kohused piirduvad ta elanikkonnaga. Kes kannaks aga siis kulud? Sellele vastaksin: ühel juhul teine omavalitsus, teisel — riik, kolmandal — sihtühisus, kui see olemas jne.

Kõigist sellest näeme, et asi laseb end korraldada, laseb end korraldada ilma, et ehitaksime müüre, kantse ja kindlusi siseriigis — eriti veel kohtadel, kus Põhiseaduse seisukohalt tuleks neid maha lõhkuda, kui neid peaks seal olema endisest ajast.

Lapsendamisest ja seadustamisest.

Perekonnaseisuseadus ei puuduta lapsendamise küsimust, vaid juhib ainult oma juhtnööride kaudu perekonnaseisumetnikkude tähelepanu toimingule, milliseid perekonnaseisumetnik võtab ette tema juures peetavais registreis kohtuotsuste ärakirjade põhjal lapsendamise kohta.

Lapsendamine on juriidiline toiming, milline kuulub Balti Eraseaduse järgi rahukogude kompetentsi. Sellekohaseist kohtuistungest võtab osa ka prokuratuuri esindaja. Juba töö seisukohast pakuvad teatavad juriidilised küsimused perekonnaseisumetnikule huvi ja seepärast peaksimise olema teadlikud ka adopteerimise küsimuses, ulatusel nagu see tarvilik kodaniku nõustamisel. Esimeseks eeltingimuseks peavad kodanikud, kes soovivad lapsendada (adopteerida) teatavat isikut temast olema vanemad 18 aastat. Fikseeritud vanusvahele tugeneb üldse lapsendamistoimingu algatusvõime algatajate isikute suhtes. Lapsendamise palvega pöörduvad asjasthuvitatud isikud vastavate rahukogude poole, milliseile palveile tuleb lisada juurde: 1) vaestelastekohtu tunnistis selle üle, et teatava isiku lapsendamine vastavate isikute poolt pole kahjulik lapsendatavale. 2) sama kohtu tunnistis lapsendatavale kahe eestkostja määramise üle, 3) lapsendatava isiku lihaste vanemate notariaalne nõusolek, millega nad lubavad oma lapse lapsendamist teatavate isikute poolt; sellane nõusolek võib jääda ära juhtumil, kui lapsevanemad seda suuliselt avaldavad kohtuistungil, 4) lapsendaja ehk lapsendajate perekonnaseisutunnistis, väljavõtte vastava omavalitsuse perekonnaregistri erileheküljelt, 5) lapsendatava isiku sünnitunnistis (väljavõtte vastava usuühingu sünnimeetrikaraamatust või sünniregistrist ehk omavalitsuse sünniregistrist). Sellist dokumenti asetatakse sageli perekonnaseisutunnistisega, 6) vaestelastekohtu tunnistised lapsendaja ehk lapsendajate enda seaduslikkudele allealistele lastele eestkostjate määramise üle. Üldtähendatud tõendiste juurdelamisega lapsendamise palvele võidakse seda esitada vastavale rahukogule.

Edasikaebus lapsendamisotsuseile võib toimuda kahe nädala jooksul arvates otsuse lõpuvormis tegemise päevast.

Perekonnaseisuseadus ei maini otsekohe lapsendamisotsuste teatamise kor-

rast perekonnaseisumetnikule, vajalikkude muudatuste tegemiseks vastavais sünni- ja perekonnaregistreis. Seaduse § 61 mainib vaid üldiselt, et seaduslikus korras toimetatud nimede muutmised (seadustamine, lapsendamine, perekonnanimi muutmine või võtmine, abiellumine, abielu lahutamine või maksvusetakstunnustamine) registreeritakse vastavate omavalitsuste perekonnakirjus sellekohaste dokumentide põhjal. Seaduse juhtnöörid juhivad tähelepanu sellele, et kõik perekonnaregistris täiendavate aktide või kohtuotsuste põhjal tehtavad parandused kantakse perekonnaregistri märkustelahtri, samuti registreeritakse perekonnaregistri märkustelahtris kohtuotsuste ärakirjade või sellekohaste dokumentide põhjal abielu maksvusetuks tunnustamine ja lahutamine, isiku astumine ja lahkumine Eesti kodakondsusse, abikaasa surm ja seaduslikus korras toimetatud perekonnanimede muutmised ja võtmised. Sellest järgneb, et asjasthuvitatud isikute poolt perekonnaseisumetnikule esitatud lapsendamiseotsuse põhjal talitab perekonnaseisumetnik perekonnaseisuseaduse juhtnööride § 67 kohaselt registreerides kohtuotsuse alusel lapsendamist lapsendatu isiku ja tema seaduslikkude vanemate perekonnaregistri erilehekülgede märkuste lahtris, võttes ette vajalikke muudatusi adopteeritud isiku perekonnanimi ja tema vanemate juures, samuti täiendades ja muutes vastavalt isiku kohta puutuvaid kartoteekkaarte.

Sisult on sellekohased kohtuotsused väga erinevad, tugeses sellele, milliseil motiivil ja ulatusel soovitakse lapsendada teatavat isikut. Sellest järgneb, et ka vastavad muudatused perekonnaregistreis pole ühtlased ja nad olenevad kohtuotsusist. Näiteks paluvad teatavad abielupooled lapsendada kodanikku N. N. kõigi seaduses ettenähtud lihase lapse õigustega andes talle paluja isa- ja perekonnanimi. Sel juhtumil fikseeritakse kohtuotsusesse palutud asjaolud. Sellase üldise kohtuotsuse põhjal toimetab perekonnaseisumetnik vajalikke muudatusi adopteeritu, tema lihaste vanemate ja kasuvanemate erileheküljel varem tähendatud kohil. Isiku erilehekülje märkuste lahtris fikseerib ta lühidalt sellekohase otsuse sisu, tähendades otsuse tegemise aja ja otsuse seaduse jõusse astumise aja. Võtame näiteks

kohtuotsuse ärakirja, millest selgub, et 1. juulil 1932. a. arutas Tallinna-Haapsalu Rahukogu Ervin B. palvet lubada talle kasulapseks Margarete G-d. Koh-tuistungil Margarete G. ise ja tema-ema avaldasid oma nõusoleku Mar-garete G. kasulapseks võtmises Ervin B. poolt. Võttes arvesse, et paluja Ervin B. oli juba esitanud Balti Eraseaduse § 176 korras vastavaid tunnistisi, Rahukogu määras: Tunnustada 15. juunil 1909. a. Narvas sündinud Margarete-Maria G. adopteeritaks Ervin-Eduard B. poolt.

Ärakerja sellest otsusest esitas Margarete B. perekonnaseisumetile palvega, avada talle erilehekülj perekonnaregistris. Tugedes esitatud kohtuotsusele teostati kanne järgmiselt. Isiku perekonnanime lahtrisse tähendati lapsendatud isiku perekonnanimi G. ja eesnimed. Et isik oli vallaslaps jäi „isa“ lahter tühjaks. „Ema“ lahtrisse tähendati andmed tema lihase ema üle. Kasuisa andmed tähendati kolmandas järjekorras, kusjuures tema perekonnanime ette kirjutati sõna „kasuisa“. Isiku sünnilahtrisse tähendati vastavad andmed ja et alaline elukoht polnud lahkuminev sünnikohast, jäi seegi fikseerimata. Et isik oli vallaline jäid ka teised lahtrid tühjaks. Märkuste lahtrisse tähendati kande alused, kasuisa perekonnaregistri kõite ja erilehekülje numbrid ning vastava rahukogu otsuse tegemise aeg ja sisu, ning seaduse jõusse astumise aeg. Et kasuisal oli juba varem avatud erilehekülj, siis tähendati tema kasulaps ka sellele, kusjuures lapse eesnimede juurde tähendati tema perekonnanimi G. ning sulgudes sõna „adoptiiv“. Käesoleval juhtumil, kus muutmata jäi lapsendatu perekonnanimi ei tehtud ka muudatusi tema erilehekülje kartoteekkaardil. Sellest järgneb, et ainult siis, kui kohtuotsusega antakse kasulapsele tema isanimeks ja perekonnanimeks kasuisa sellekohased nimed, tehakse sellekohased nimemuudatused lapse erilehekülje nimeosas ja kartoteekkaardil. On selge, et sagedasti esinevad teistsugused variandid, kuid need peavad ikka toetuma kohtuotsuseile ja tugedes viimaseile tuleb toimetada ka vajalikke muudatusi.

Tekib küsimus, millisesse olukorda jätta adoptiivlapse lihaste vanemate andmed juhtumil, kui adopteeritavale isikule on juba varem avatud vastav erilehekülj perekonnaregistris ehk juhtumil, kui avatakse talle erilehekülj peale adopteerimist. Vastu leiame perekonnaseisuseaduse § 2. ja juhtnõõride § 81. tõlgitsemisest. Esi-

meses mainitakse, et perekonnaregistrisse tähendatakse kõik isiku perekonnaseisumuudatused sünnist surmani kronoloogilises järjekorras, vastavate aktide, protokollide ja tunnistuste põhjal kuna juhtnõõride § 81. selgitab meile vastava erilehekülje väljavõtte (perekonnaseisutunnistise) sisu, loogiliselt andmete märkimiskorda vastaval erileheküljel.

Minnes välja sellest seisukohast, tuleb perekonnaregistris isikul enne adopteerimist avatud erileheküljel jätta alles kanded tema lihaste vanemate kohta, kuid tuleb tingimata täiendada vastava märkusega, et need on tema lihased vanemad, kusjuures aga otsekohes tulevad märkida ka andmed tema seaduslikkude kasuvanemate kohta. Juhtumil, kui adopteeritud isikule avatakse erilehekülj peale adopteerimist, tähendatakse erileheküljele samuti andmed nii lihaste vanemate kui ka tema kasuvanemate kohta. Kohtuotsuste alusel muudetud ja täiendatud erileheküljeilt väljakirjutatud perekonnaseisutunnistisile tähendatakse juhtnõõride § 81. loetletud andmed.

Koos muudatustega ja täiendustega perekonnaregistri erileheküljel tehakse vastavaid muudatusi ka tema sünniregistris juhtumil, kui ta sünnijuhtum registreeritud samas perekonnaseisumetis. Sünniakti servale, ääremärkuse korras, tähendatakse lühidalt kohtuotsuse sisu, otsuse tegemise ja seaduse jõusseastumise aeg ja vajalised andmed määratud kasuvanemate ehk vanema üle. Sellase sünniakti väljavõttele, sünnitunnistisele, tähendatakse täiendava märkusena ülaltoodud andmed, kusjuures akt, samuti ka akti väljavõte jääb sisult muutmata. Juhtumil, kui lapsendatu sünniakt on teises omavalitsuses ehk teatavas usuühingu-perekonnaseisumetis, tuleks ka neid informeerida, teatava isiku lapsendamisest perekonnaseisumuudatuse registreerimise töö täpse teostamise mõttes.

Balti Eraseaduse § 173 juhib perekonnaseisumetnikke ühe väga tähtsa ja oma tagajärgede poolest kaugeleulatuva juriidilise toimingu juurde, mille varal võidakse teatavat isikut, kes sündis väljaspool abielu, kas vallasemal, lesel või lahutatud naisel, seadustada oma lihaste vanemate nimele, tunnustades teda tagantjärele oma vanemate seaduslikuks lapseks. Endisel ajal esinesid sagedasti juhtumid, kus sellase küsimusega pööruti kohtu poole arvates, et vallaslapse seadustamine (Järg lhk. 192.)

Vallavalitsuste 1932/33. a. eelarvet

Tulude nimetus	Harju		Järva		Lääne		Petseri		Pärnu	
	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%
1. MAKSUD:										
§ 1. Kinnisvara maksu osad	47.264.—	8,79	42.054.—	14,20	37.970.—	10,22	20.028.—	9,53	48.166.—	11,43
§ 2. Tulumaksu osad	18.218.—	3,39	11.440.—	3,86	17.812.—	4,80	16.755.—	7,97	15.488.—	3,67
§ 3. Vallaomaval. maksud	300.236.—	55,81	176.615.—	59,65	201.469.—	54,30	128.514.—	61,16	206.292.—	48,94
§ 4. Erimaksud dokum.	840.—	0,15	509.—	0,17	883.—	0,23	1.493.—	0,71	1.384.—	0,33
§ 5. Muud maksud	30.514.—	5,67	17.279.—	5,84	15.182.—	4,09	21.024.—	10,01	32.475.—	7,70
Kokku ptk. I.	397.072.—	73,81	247.897.—	83,72	273.316.—	73,64	187.814.—	89,38	303.805.—	72,07
2. Vallakapitalid	3.507.—	0,65	1.347.—	0,46	3.108.—	0,84	270.—	0,13	10.975.—	2,61
3. Valla varandused	22.482.—	4,18	15.885.—	5,36	5.998.—	1,61	792.—	0,38	13.067.—	3,10
4. Valla ettevõtted	2.850.—	0,53	1.320.—	0,45	3.960.—	1,07	250.—	0,12	200.—	0,05
5. Toetused	3.590.—	0,67	8.800.—	2,97	560.—	0,15	870.—	0,41	23.706.—	5,63
6. Kulude tasu	14.658.—	2,72	9.139.—	3,09	3.124.—	0,84	3.900.—	1,86	10.682.—	2,53
7. Kavatsatud laenud	82.129.—	15,26	3.400.—	1,15	57.555.—	15,50	2.892.—	1,38	30.635.—	7,27
8. Mitmesugused tulud	11.707.—	2,18	8.305.—	2,80	23.592.—	6,35	13.328.—	6,34	28.436.—	6,75
Tulude kogusumma	537.995.—	100%	296.093.—	100%	371.213.—	100%	210.116.—	100%	421.506.—	100%
KULUDE NIMETUS.										
1. Vallavalitsus	153.948.—	28,61	95.111.—	32,12	111.403.—	30,01	91.344.—	43,47	130.612.—	30,99
2. Vallakohus	4.928.—	0,91	3.118.—	1,05	4.604.—	1,24	4.335.—	2,06	4.884.—	1,16
3. Rahvaharidus	170.658.—	31,72	88.626.—	29,93	150.476.—	40,53	72.816.—	34,66	119.803.—	28,42
4. Hoolekanne	92.525.—	17,20	75.493.—	25,50	56.057.—	15,10	18.675.—	8,89	120.054.—	28,48
5. Heaolu	4.445.—	0,83	4.403.—	1,49	3.930.—	1,06	6.496.—	3,09	6.954.—	1,65
6. Vallakapitalid	1.460.—	0,27	1.800.—	0,61	1.262.—	0,34	1.100.—	0,52	4.540.—	1,10
7. Valla üldvarandused	4.299.—	0,80	1.498.—	0,50	1.895.—	0,51	—	—	1.263.—	0,30
8. Valla ettevõtted	2.020.—	0,38	610.—	0,21	3.510.—	0,94	—	—	150.—	0,03
9. Valla võlad	82.237.—	15,29	14.660.—	4,95	17.727.—	4,78	3.528.—	1,68	15.712.—	3,72
10. Mitmesugused kulud	2.845.—	0,53	2.570.—	0,87	4.660.—	1,26	5.599.—	2,67	2.545.—	0,60
11. Tagavara summad	18.630.—	3,46	8.204.—	2,77	15.689.—	4,23	6.223.—	2,96	14.989.—	3,55
Kulude kogusumma	537.995.—	100%	296.093.—	100%	371.213.—	100%	210.116.—	100%	421.506.—	100%

Ke tulude ja kulude kokkuvõtted.

Saaremaa		Tartu		Valga		Viljandi		Viru		Võru		Kokku	
Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%
5.335.—	6,72	111.551.—	15,51	22.836.—	14,31	65.398.—	15,41	90.196.—	13,90	53.100.—	13,38	553.898.—	12,55
3.300.—	5,82	28.365.—	3,94	6.461.—	4,05	11.510.—	2,71	27.361.—	4,22	19.462.—	4,90	186.172.—	4,22
39.781.—	61,22	361.827.—	50,31	82.519.—	51,71	216.142.—	50,94	318.804.—	49,12	204.341.—	51,47	2.336.540.—	52,93
281.—	0,12	1.289.—	0,18	729.—	0,45	698.—	0,16	998.—	0,15	1.285.—	0,32	10.389.—	0,23
6.860.—	3,00	26.157.—	3,64	6.970.—	0,37	18.058.—	4,26	39.325.—	6,05	27.577.—	6,95	241.421.—	5,47
175.557.—	76,88	529.189.—	73,58	119.515.—	74,89	311.806.—	73,48	476.684.—	73,44	305.765.—	77,02	3.328.420.—	75,40
1.352.—	0,59	8.667.—	1,21	2.150.—	1,35	5.992.—	1,42	24.803.—	3,82	8.175.—	2,06	70.346.—	1,59
1.599.—	0,70	26.757.—	3,72	9.713.—	6,09	18.607.—	4,38	10.767.—	1,66	23.114.—	5,83	148.781.—	3,37
80.—	0,04	5.900.—	0,82	—	—	900.—	0,21	3.568.—	0,55	120.—	0,03	19.148.—	0,43
1.570.—	0,69	651.—	0,09	1.782.—	1,11	227.—	0,05	1.350.—	0,21	415.—	0,10	43.521.—	0,99
5.620.—	2,46	16.066.—	2,23	4.336.—	2,72	11.090.—	2,61	13.150.—	2,03	10.799.—	2,72	102.564.—	2,32
35.199.—	15,42	65.865.—	9,16	8.500.—	5,33	36.600.—	8,63	80.520.—	12,40	18.100.—	4,56	421.397.—	9,55
7.352.—	3,22	66.140.—	9,19	13.586.—	8,51	39.114.—	9,22	38.204.—	5,89	30.505.—	7,68	280.269.—	6,35
228.329.—	100%	719.235.—	100%	159.582.—	100%	424.336.—	100%	649.046.—	100%	396.993.—	100%	4.414.444.—	100%
71.587.—	31,35	247.097.—	34,36	61.454.—	38,51	146.240.—	34,46	201.964.—	31,12	149.824.—	37,74	1.460.583.—	33,09
2.618.—	1,15	8.125.—	1,13	3.592.—	2,25	6.410.—	1,51	6.954.—	1,07	5.495.—	1,38	55.063.—	1,25
99.565.—	43,61	216.539.—	30,11	29.858.—	18,71	110.617.—	26,07	250.586.—	38,61	94.831.—	23,89	1.404.375.—	31,81
31.399.—	13,75	121.008.—	16,82	39.503.—	24,75	80.955.—	19,08	90.728.—	13,98	78.846.—	19,87	805.243.—	18,24
2.385.—	1,04	7.544.—	1,05	1.900.—	1,19	4.054.—	0,96	9.659.—	1,49	5.119.—	1,29	56.889.—	1,29
620.—	0,27	9.987.—	1,39	250.—	0,16	5.907.—	1,39	3.399.—	0,54	410.—	0,10	30.734.—	0,70
—	—	8.384.—	1,16	10.063.—	6,31	22.607.—	5,33	2.482.—	0,38	9.944.—	2,50	62.435.—	1,41
12.—	0,01	4.511.—	0,63	—	—	—	—	2.908.—	0,44	—	—	13.721.—	0,31
12.828.—	5,62	52.837.—	7,35	3.479.—	2,18	21.482.—	5,06	41.403.—	6,37	24.689.—	6,22	290.582.—	6,58
2.390.—	1,05	7.788.—	1,01	1.964.—	1,23	5.016.—	1,18	8.175.—	1,26	1.933.—	0,49	44.985.—	1,02
4.925.—	2,15	35.915.—	4,99	7.519.—	4,71	21.048.—	4,96	30.788.—	4,74	25.902.—	6,52	189.833.—	4,30
228.329.—	100%	719.235.—	100%	159.582.—	100%	424.336.—	100%	649.046.—	100%	396.993.—	100%	4.414.444.—	100%

allub kohtu kompetensi, kuid kohus jätis sellased palved rahuldamata, mittealluvuse tõttu, juhtides asjasthuvitatud kodanikud perekonnaseisuametisse. Tähendab vallaslapse seadustamine allub eranditult perekonnaseisuametnikkude kompetensi vaatamata sellele, kas on tegemist omavalitsus- või usuühinguperekonnaseisuametega.

Kuidas toimetatakse seadustamist?

Seadustatava isiku sünni tähtsaimaks tõendiseks osutub ta sünnitunnistis, väljavõtte vastava koguduse sünni- ja ristimisraamatust ehk omavalitsuse või usuühingu sünniregistrist, millest selgub, et vastav isik on sündinud vallaslapsena. Kohtuotsusest peab selguma, et seadustatav isik on kohtu poolt tunnustatud vallaslapsena. Samuti võib esineda seadustamise küsimuses olukord, kus seadustatava seaduslik kasuisa olles ka tegelikult seadustava liinaseks vanemaks, ehk ema abielludes lihase isaga soovib seadustada oma lihast last. Sel juhtumil tuleks nõuda lisaks ülalmainitud tõendisile veel kohtuotsuse ärakirja nende lapse lapsendamise üle. Edasi on nõutav vastav tunnistus sellest, et seadustatava vanemad on astunud seaduslikku abielu, ja lõpuks peaksid mõlemad abielupoolel avaldama sellekohast soovi nende lapse seadustamiseks. Loeteldud olukorral võib perekonnaseisuametnik toimetada vastava isiku seadustamist.

Vallaslapse seadustamiseks ilmub perekonnaseisuametniku juure lapse lihane isa koos lapse emaga, esitades perekonnaseisuametnikule tõendisi oma isiku kohta, samuti seadustatava lapse sünnitunnistise ja tõendise selle kohta, et nad kui lapse vanemad on abiellunud seaduslikult. Vallaslapse ema ilmumine on tarvilik selleks, et ametnikul oleks võimalus saada teada ka lapse ema seisukohta selles küsimuses, tähendab, leida suulisest avaldusest tõendist selle kohta, et lapsendatava isiku lihaseks isaks osutub tõesti tema seaduslik abielumees. Sellane vallaslapse ema avaldus on tarvilik seks, et perekonnaseisuametnik leiaks kinneldust lapsendamistoimingu teostamiseks ja et tal oleks võimalus, vähemalt suurimal osal juhtumel, vältida kuritarvitusi, sest on juhtumeid, kus lapse lihaseks isaks tunnustab end isik, kes tegelikult seda ei ole. Vaadates läbi esitatud tõendisi ja leides, et esitatud sünnitunnistis on küllaldane seadustamismärkuse pealekirjutamiseks, s. o., et sün-

nitunnistusest selgub, et lapsendatav isik on sündinud vastaval ajal ja vastavas kohas vastava isiku vallaslapsena ja et sellane sünnijuhtum on kantud teatava perekonnaseisuameti sünniregistrisse ja sünnitunnistis on antud välja seaduses ettenähtud korras, tähendab, et ta on varustatud vastava ametniku allkirja ja ametipitsatiga. Perekonnaseisuametnik teeb sellasele sünnitunnistisele järgmise märkuse: „Mina, Eesti vabariigi riikondlane N. N., kelle alaline elukoht Tallinnas, tn. nr. tunnustan end sünnitunnistisel tähendatud poeg- (või tütar-) lapse A. B. lihaseks isaks“. Sellele märkusele lapse isa kirjutab alla oma ees- ja perekonnanime, kirjaoskamatusel toimetatakse Tsiviilkohtupidamisseaduse § 260 ettenähtud korras. On allkiri antud tõestab seda perekonnaseisuametnik. Lapse isa allkirja andmisele toetub üldse kogu seadustamistoiming, millele järgneb perekonnaseisuametniku märkus, et „Tugedes Balti Eraseaduse § 173 ja lapse vanemate poolt esitatud (vastava usuühingu laulatusraamatu ehk usuühingu või omavalitsuse perekonnaseisuameti abieluregistri) väljavõttele, millisest selgub, et lapse vanemad on abiellunud, lugeda N. N. ja R. N., neiuna B., väljaspool abielu sündinud poeg- (ehk tütar-) last A. B. seaduslikuks lapseks“. Selle seadustamisakti järgi teostatakse vastavad muudatused lapsendatava sünni- ja perekonnaregistris ja alles siis võidakse teda varustada tunnistisega, millest selgub, et ta on sündinud seaduslikus abielus.

On selge, et praegusel ajal, kus kodanikkude dokumentide tsentraliseerimine ja perekonnakirjade korraldamine omavalitsusis on korraldamisajajärgus ja kus paljuid kodanikel puuduvad üldse igasugused tõendised oma perekonnaseisumuudete fikseerimiseks ja kus isegi vallalisil teatavil korral puuduvad sellekohased sünnitunnistised, perekonnaseisuametnikul tuleb sagedasti leppida teistsuguste tunnististega, milliseile ta teeb vastava seadustamismärkuse. Sellaseile tunnistisile perekonnaseisuametnik ei tohiks suhtuda liiga heatahtlikult, vaid peab kõigepealt kaaluma tunnistise seaduslikkust. Praktika näitab, et juhtumil kui puudub sünnitunnistis, tehakse seadustamismärkus ka seadustatava isiku perekonnaseisutunnistisele; sel juhtumil tehakse vastavaid muudatusi ja täiendusi isiku erileheküljele perekonnaregistris, tehes erile-

hekülje märkuste lahtris märkuse isiku seadustamisest ta vanemate poolt. On juhtumeid, kus lapse lihase isa allkirja ja seadustamismärkust tehakse seadustatava isiku erilehekülje märkustelahtris.

Pole huvituset vaadelda seadustamistoimingut, kuidas seda toimetatakse välisriiges. Selleks kasutame Helveetsia legitimeerimiskorda põhjusel, et Helveetsia perekonnaseisuseaduse üksikud normid on fikseeritud meie perekonnaseisuseadusse kas otskohe või kohaldatud meie oludele.

Helveetsia perekonnaseisuseaduse järgi peavad vallaslaste vanemad vallaslaste olemasolust ja nende tunnustamisest perekonnaseisuametnikule avaldama, kas otskohe abiellumisel või 3 päeva jooksul, arvates abiellumispäevast. Hilinenud avaldusi peab perekonnaseisuametnik küll võtma vastu, kuid hilinemise üle järgneb avaldajaile karistus. Avaldamisel on vanemad kohustatud perekonnaseisuametnikule esitama vallaslapse sünnitunnistise ning juhtumil, kui avaldus sünnib peale abiellumist, ka endi abielutunnistise. Seadustamistoimetust peab sisaldama andmeid vanemate perekonna- ja eesnimede, elukutse, vanemate elukoha ja päritolu, nende abiellumise aja ja -koha kohta, sa-

muti lapse perekonna- ja eesnime, tema sündimisaja ja -koha kohta. Sellele toimetisele kirjutavad alla vanemad ja perekonnaseisuametnik. Iga lapse kohta peetakse eraldi seadustamistoimetis, millest tehakse vastav kanne seadustamisregistrisse.

Juhtumil kui lapse sünd pole registreeritud selles perekonnaseisuametis, kus toimetati seadustamist, peab perekonnaseisuametnik sellest informeerima vastavat perekonnaseisuametnikku, kelle juures leidub lapse sünniregister. Samuti on ta kohustatud sellest informeerima ka isa kodukoha perekonnaseisuametit. Viimased märgivad sellast perekonnaseisumuudet ääremärkuse korras vastavasse registrisse.

Perekonnaseisuametnik peab avaldajaid vastavalt hoiatama tähendades, et avaldusele järgneb karistus. Selgub, et isaks tunnustaja seda tööpoolest mitte ei ole, informeerib perekonnaseisuametnik sellasest olukorrast vastavat kohtuvõimu.

Kokkuvõttes peab tähendama, et seadustamise küsimusse tuleks perekonnaseisuametnikul suhtuda vajalise ettevaatusega, nõudes seile toimingu sooritamiseks vastavaid seaduslikke tõendisi.

V—r.

Hoolekandeline abi organisatsioonilisest korraldusest.

Moodne aeg toob kaasa uusi üritusi, uusi ühiskondliku elu vorme ning uusi koondisi ja organisatsioone igal elualal. Ka hoolekande alal on meil, eriti viimase 6—7 aasta jooksul, asutatud rida uusi ja erinevaid organisatsioone.

Kuna praegune üldemokraatlik valitsemiseviis eeldab ühiskonna kaastööd riigi ja rahva heaolu korraldamiseks, ja kuna üldtähtsusega organisatsioonid just taotlevad heaolu tõstmist, on nende tekkimine tervitatav. Nad võtavad enda täita riigiaparadi õlgadel lasuvaid ülesandeid, vähendades riigikassa kulusid ja on rahvale kättesaadavamad. Hoolekande organisatsioonid praegusel majandusliku surutise ajajärgul on eriti soovitatavad ja tervitatavad asutised. Nende ülesandeks peaks olema kergendada riigi ja omavalitsuste tööd hoolekande alal ja vähendada kodanike avaliku maksukoormatist. Oma ülesannete täitmiseks nad peaksid hankima tulusi vabatahtlikest annetustest kodanikelt, kellele annetamine ei tee raskusi.

Kuid meil kahjuks pole olukord kaugele nii.

Peamiselt kõik eraorganisatsioonid ja ettevõtted tegutsevad riigi toetustega, kuna oma summe on väga vähe. Sellise olukorra juures need asutised osutuvad paraleelseteks riigi- ja omavalitsusasutistele, missugused maksvate seaduste alusel on kutsutud riikliku ja seltskondliku elu funktsioonide ja korralduste täitjateks. Kui nende kõrval tegutsevad kodanikelt avalikest või kaudsetest maksudest saadud summadega ülevahtetavad eraorganisatsioonid, milliste ülalpidamine ja korraldamine maksab ka midagi, siis arusaadavalt ei ole see loomulik.

Veel halvem on asjaolu, et need organisatsioonid oma tegevuses ei pea kontakti omavalitsustega ja nende abistamise viisid ning abiraha määravad ei sobi praeguste oludega.

Selliste organisatsioonide hulka kuulub ka Eesti Punane Rist. See asutis on pooleldi riiklik, kuna ta saab oma sissetu-

lekud seadusandlikus korras määratud riigi toetusest, mitmesugustest lis amaksudest (lõbustusmaksust, raudtee sõidupiletitelt, aktsiisi lisamaksudest jne.). Kuid oma konstruktsioonilt mainitud asutis siiski kuulub eraorganisatsioonide liiki. Seepärast ta peaks oma tegevuse kooskõlastama omavalitsustega, kes kogu hoolekande tööst teostavad 90%. Tarvilik kooskõla aga puudub, eriti maaomavalitsuste suhtes. Praegune raske aeg kirjutab ette erilisi abistamise viise ja sunnib asutisi, kes teostavad hoolekannet, otsima jõukamate kodanike kaasabi. Toome siinkohal iseloomustava näite. Maaomavalitsused leiavad vanemateta või muile kasvatajate lastele kasvatajad jõukamate talupidajate hulgast üsna väheses tasuga, umbes 3—10 krooniga kuus. Eesti Punane Rist aga maksab isegi 15—16 aastaste hoolealuste eest 15—20 kr kuus. Praeguse aja kohta see on liialdatult suur summa. Pealegi eelnimetatud vanaduses kasvandikud aitavad teha mitmesuguseid kergemaid majapidamise- ja põllutöid. Võib arvata, et sellise tasuga iga talupidaja nõustuks kasvatama 2—3 võõrast last!

Suuremate summade maksmine kasvatajaile, kui seda maksavad omavalitsused, takistab viimastel edukat tegevust. On arusaadav, et meeleldi võetakse lapsi kasvatada sellelt asutiselt, kes maksab rohkem. Meie kitsaste olude juures aga ei tohi unustada kunagi, et väiksemate kuludega tuleb saavutada suuremaid tagajärgi. Nii omavalitsuste kui eraorganisatsioonide hoolekande tegelasi peaks juhtima põhimõtte, et lapsi saadetaks perekonda, kus ei vaadata tasu suurusele, vaid kus neid kasvatatakse armastusega vääriks kodanikeks.

Tulles tagasi nende asutiste paraleel- suse juure rõhutan veel kord, et niikaua kui vabatahtlikud hoolekande organisatsioonid tegutsevad riigi toetustega nad

osutuvad ülearusteks ja kulukateks ja selliseid organisatsioone on mitmeid, kelle tegevust ei saa kiita heaks. Nende organisatsioonide asukohad on linnades ja seepärast nende tegevus piirdub peamiselt linnadega ning lõviosa toetustest ja hoolekandest läheb linnadesse, kuna maa on vaeselapse osas, vaatamata sellele, et summad kantakse kokku mitte üksi linnadest, vaid ka maalt.

Peale selle paljude iseseisvalt tegutsevate hoolekande asutiste olemasolu kutsub esile abisaajates abistamise kurjasti tarvitamise. On osa „vilunuid“ abisaajaid, kes saavad abi kestvalt ühel ja samal ajal mitmest asutisest. Seda võimaldab asutistevahelise lähema koostöö ja kontakti puudumine. Tean juhuseid, kus isegi maalt sõidetakse linna ühekordse abi saamiseks. Käiakse läbi mitu asutist ja õhtul pöördutakse tagasi 50—60 kr. raha taskus. Ja mõne aja pärast selline sõit kordub jälle sama tagajärgedega. Selline nähe on aga lubamatu nii maksumaksjate kodanike kui ka teiste abitarvitajate seisukohalt.

On selge, et siin on tarvis midagi ära teha olukorra parandamiseks ja hoolekande tegevuse ühtlustamiseks. Kõige otstarbekohasem oleks teatud keskkohade järelevalve ja koostöö suuremate omavalitsuste administratiivpiirkondade viisi. Igas maakonnas ja igas linnas peaks olema keskkoh, kust juhitaks hoolekandelist tegevust. Väiksemates linnades võiks olla ühine keskkoh maakonnaga. Ja kuna maksva seaduse järele omavalitsused sundslikult on kohustatud teostama hoolekannet oleks loomulik, et keskkohadeks kõigile hoolekande alal tegutsevaile eraorganisatsioonidele ja vähematele omavalitsustele oleksid linnades linnaomavalitsused ja maal maaomavalitsused.

K. V.

E. Maaomavalitsuste Liidu ja omavalitsuste tegevusest.

Liidu juhatuses koosolek 14. dets. s. a Tallinnas.

Koos oli 7 juhatuseliiget.

§ 1.

Seisukoha võtmine Vääna vallaval kirja kohta vallaoomavalitsuse reformi asjus.

Vääna vallavalitsus on pöördunud Liidu poole palvega sammude astumiseks, et

uue vallaomavalitsuse seaduse eelnõu vastuvõtmisel valdade liitmise küsimuse otsustamisel ei arvestataks ainult elanike arvuga ja valla suurusega, vaid valla tegeliku elujõuga ja geograafilise asendiga.

Otsustatakse saata vallavalitsuse kiri edasi materjaliks Kohtu- ja siseministerriumile, ühtlasi juhtida ministerriumi tähelepanu juba varem esitatud Liidu nõu-

kogu seisukohtadele vallaomavalitsuse seaduseelnõu suhtes.

§ 2.

Seisukoha võtmine Vääna vallav. kirja kohta Hoolekande seaduse muutmise asjus.

Vallavalitsus juhib tähelepanu asiolule, et maksva Hoolekandeseaduse järele on võimalik, et vallad on kohustatud väljamaksma ravimiskulusid isikute eest, kes ilma vallavalitsusele teatamata ennast haigemajades ravida lasevad. Mõned haigemajad aga, eriti Tallinna Keskaigla, võtavad ravimisele kõiki, kes aga soovivad. Selline nähe pole aga õiglane ja sünnitab vallavalitsustele raskusi eelarve täitmisel.

Otsustatakse lasta Liidu bürool koguda materjali Hoolekande seaduse puuduste kohta omavalitsuste kohta käivas osas ning võtta järgmisel juhatusel koosolekul juba kaalumisele konkreetseid ettepanekud.

§ 3.

Seisukoha võtmine Harju maaval. kirja kohta Maanteede seaduse § 23 muutmise asjus.

Harju maavalitsus palub Liidul samme astuda, et Maanteede seaduse § 23, mis näeb ette, et naturaalkohustuse alusel korraspeetavate teosade vahemärkide ülesseadmine on valdade kohus ja teostatakse nende arvel, tuleks muuta nii, et see sünniks teekohuslase kulul ja oleks selle kohuseks, samuti kui ka nende märkide allesoleku eest hoolitsemine.

Otsustatakse pöörata märgukirjaga Teedeministri poole, et Maanteede seadust vastavalt muudetakse.

§ 4.

Seisukoha võtmine Peipsiäärsel vallaval. kirja kohta vallaametnike palkade riigi kanda võtmise asjus.

Peipsiäärsel vallavalitsus on pööranud Tartu maavalitsuse poole palvega, et võetakse kaalumisele küsimus, et vallaametnike palgad maksaks riik, nagu see sünnib õpetajatele. Maavalitsus on selle edasi saatnud Liidule seisukoha võtmiseks.

Otsustatakse teatada vallavalitsusele, et omavalitsuste seisukohalt ei saa vallavalitsuse seisukohta pooldada, kuna sellega omavalitsuse ametnikud muutuksid

puhtal kujul riigiametnikeks. Küll aga katsub Liit selleks samme astuda, et omavalitsustele oleks kindlustatud tarvilisel määral sissetuleku allikad, et katta väljaminekuid ja seda ka vallaametnike paljaks.

§ 5.

Seisukoha võtmine Rõngu ja Liigvalla vallavalitsuste kirjade kohta jalgrattapasside sisseseadmise asjus.

Rõngu vallavalitsus on pööranud Tartu maavalitsuse poole palvega, et viimane samme astuks selleks, et pandaks üleriikliselt maksma sunduslik jalgrattaregistreerimise kord ja sisseseataks jalgratta passid, mis aitaks vähendada alataasa suurenevat jalgrattavargust. Samasisulise palvega on ka Liigvalla vallavalitsus pööranud Liidu poole.

Otsustatakse küsimuse kohta paluda avaldada omad seisukohad Linnade Liidul ja Politseivalitsusel ning selle järele vastavate ettepanekutega esineda Kohtu- ja siseministri ees.

§ 6.

Kolga vallav. kirja Majanduse ministri teatavaks võtmine.

Võetakse teatavaks Kolga vallavalitsuse kiri Majanduse ministri teatavaks võtmisele viinatsekkide asemaksu summade valdade väljamaksu kohta, millest ärakiri saadetud Liidule.

Otsustatakse ühtlasi saata teistkordselt märgukiri ministri poole, et nende summade väljamaksmisega ei viivitataks, kuna see sünnitab valdade eelarve täitmisel ülesamatuid raskusi.

§ 7.

Seisukoha võtmine Valga maaval. kirja kohta loomaarstide töötasude ühtlustamise ja alandamise asjus.

Valga maavalitsus palub Liidu juhatust astuda samme, et võetaks ette otsustavaid abinõusid loomaarstide töötasude ühtlustamiseks ja alandamiseks üleriiklikus ulatuses.

Otsustatakse pöörata Põllutöeministri poole palvega, et küsimus, mis juba mitmel korral puudutatud, juba korra tõsisemalt kaalumisele võetaks, kuna praeguse olukorra juures maainimestele loomaarstlik abi selle kalliduse tõttu on muutunud kättesaamatuks.

§ 8.

Seisukoha võtmine Politseivalitsuse poolt koostatud hobusepasside määruse kava kohta.

Politseivalitsuse poolt on saadetud Liidule seisukoha võtmiseks määruse kava hobusepasside kohta, milline kavatakse maksma panna 1. jaanuarist 1933. a. ühes Seadusega hobusepasside kohta.

Üldiselt kiidetakse esitatud kava heaks, kuid soovitakse näha seal järgmisi parandusi:

1) Pass peaks sisaldama hobuse omandusõiguse üleandmiseks tarvisminevaid lehekülgi vähemalt 8—10, kusjuures igale leheküljele saaks mahutada ühe üleandmise akti. Väiksema lehekülgede arvu juures tuleks liig sagedasti passe vahetada, mis osutuks tülikaks ja kulukaks.

2) Maks hobusepassidelt võiks olla 1 kroon, seega ülemmäär, mis seaduses ettenähtud. Sellest saaks riik 25 senti blanketi valmistamise kuludeks ja 75 senti passi väljaandev omavalitsus. Suurem maksumäär on põhjendatud, sest sellega

ka vallaomavalitsused saaks väikese lisa-sissetuleku, mis praegusel raskel ajal on vajaline ja teisest küljest sunniks see passiomanikke passe korralikult hoidma, et sagedate vahetustega mitte tülitada ametasutusi. Kolmandaks aitaks see kaasa ka osaliselt hobuste parseldamise pidurdamisele.

3) Määruse § 7 II. lõige tuleks redigeerida täpsemalt ja selgemalt, kuna sagedasti omaniku surma korral ei ole teada üldse pärijat ja selle pärijaks saamine võib sündida alles aastate pärast. Praegu lahendatakse küsimus omaniku surma korral nii, et määruse võõrandamise kohta teeb hooldaja.

4) Määruses või juhtnöörides tuleks võtta kaalumisele küsimus, kuidas toimida surnud hobuse passidega. Praegu surnud hobuste passide arvel palju kuritarvidusi, ning tarvitatakse neid ära võltsimisteks. Tuleks korraldada asja nii, et surnud hobuste passid kas tagasi saadetakse passi väljaandva asutusele ja hävitatakse, või tuleks seda korraldada mõnel muul sobival teel.

Vastavad seisukohad otsustati saata Politseivalitsusele.

Riigikohtu seletusi.

Isikumaksu liikidest.

Mõned omavalitsused on tõlgitsenud isikumaksu liigitamist ja kolmekordset vahet maksu alammäära ja kõrgema liigi maksumäära vahel nii, et maksu ülemmäärast arvavad maha maksu alammäära. Näiteks, üks omavalitsus on määranud maksu ülemmääraks kr. 9.—, alammääraks kr. 2.25, mis arvati maha ülemmäärast. Seega kujunes vahe kr. 6.75, mis pidi olema kolm korda suurem maksu alammäärast ja pidi vastama R. T. nr. 25 — 1932. avaldatud Omavalitsuste maksude muutmise seaduse § 9 nõuetele.

Kuid seda maksumääramist ei kinnitanud Majanduseminister, kelle otsuse peale anti kaebus Riigikohtule.

Riigikohus oma otsusega 11. okt. 1932. (Adm. t. nr. 874 II — 1932) jättis kaebuse tagajärjeta ja motiveerib oma seisukohta järgmiselt:

„Riigikogu poolt 11. III. 1932. vastu-

võetud valla- ja maakonna omav. sisset., väljaminek., eelarvete ja aruannete ajut. seaduse § 9 muutmise seaduses (R. T. nr. 25 — 1932), et valla volikogud on õigustatud jaotama maksumaksjaid liikidesse nende jõukuse järgi ja määrama üksikute liikide maksunormid, kusjuures kõrgema ja madalama maksumäära vahe ei tohi olla suurem kui kolmekordne maksu alammäär ja kõige kõrgem liigi maksumäär aastas ei või ületada 9 krooni.

Eeltähendatud seaduse määruses esineb sõna „vahe“ ei kujunda endast mingisugust matemaatilist arvu, mida tuleb leida madalama maksumäära summa kõrgemast maksumäära summast mahaarvamise teel, nagu seda kaebaja arvab, vaid sõna „vahe“ tähendab seda, et maksu ülemmäära ja alammäära vahe — vahet — peab säärases seoses olema, et maksu ülemmäär ei oleks suurem kui kolmekordne maksu alammäär“.

1. Kas saab asetada kohus oma otsust administratiivasutise otsuse asemele kruusaaugu eest tasu määramisel?

2. Kas maaomanik võib nõuda tasu maa-valitsuse poolt kruusaaugu jaoks võõrandatud maa-ala eest sealt saadava kruusakvantumi järgi turuhinna alusel?

1) Riigikohus on juba korduvalt seletanud, et Administratiivkohtukorra § 22 p. 2. järgi ei saa kohus asetada oma otsust administratiivasutise otsuse asemele, vaid võib ainult ära muuta administratiivasutise seadusevastase otsuse ja oma otsuses juhatast anda.

2) Maanteede seaduse (R. T. nr. 48 — 1928. a.) § 29 näeb ette, et kruusaaugud avatakse muuseas ka eramaadel maavalitsuse korraldusel ja tema poolt määratud tasu eest, kusjuures kruusaaukude vabanemisel langeb nende all olev maa tasuta tagasi krundi külge, millest see võõrandatud ja läheb krundi kasutaja valdamisele. Sama kord oli kruusaaukude avamise kohata maksev ka enne Maanteede seaduse ilmumist (R. T. 102 — 1921. a. — v. v. 9 nov. 1921. a. määrus teede korraspidamise kohta) ja võõrandamise alla kuulus ikkagi maa-ala ja maa-ala eest makseti tasu, aga

mitte võõrandatud maa-alaal leiduva liiva ja kruusa kvantumi eest turuhinna alusel või asjatundja hindamisel, nagu seda rahukogu ekslikult on määranud maa-alaalt saadava kruusa kvantumi eest.

(Rkh. A. toim. 711¹ — 1932. a.)

Kas rahukohtunik on õigustatud omavalitsuse protesti omavalitsuse kohta mittealluvuse põhjal tagasi saatma.

Vastus: Eitav.

Perekonnaseisuseadus (RT 191/192 — 1925) § 10 otseselt näeb ette, et omavalitsuse perekonnaseisusametnikkude kohta on maksev üldine omavalitsuste järelevalve kord, s. o. kord, mis ette nähtud Omavalitsuste aj. järelevalve seaduse (RT 78 — 1919) §§ 4 ja 8, mispärast rahukohtunikul puudub seaduslik alus maa-valitsuse, kui järelevalveasutise protesti tagasisaatmiseks mittealluvuse pärast. „Õiguses“ nr. 8 — 1929. a. esitatud Riigikohtu otsus käib ainult eraisikute kaebamise korra kohta.

(RkhA t. nr. 468 I — 1931.)

„Õigus“.

Küsimusi ja vastuseid.

Küsimus Nr. 40. Isikumaksu maksukohuslaste vanuse arvestamisest.

Ajutise seaduse valla- ja maaval. sissetulekute ja väljaminekute muutmise seaduse (R. T. nr. 25 — 1932. a. sead. nr. 196) § 9 põhjal võivad vallaomavalitsused isikumaksu määrata kodanikkudele 20—60 aasta vanuseni, missugune seaduse muudatus hakkas maksma 1932. aastast alates. Isikumaksu alla kuuluvad need kodanikud, kelle elukoht oli eelmisel aastal 15. dets. valla piirides (R. T. nr. 79 — 1930. a.).

Palun vastata, kas kuulub isik, kes elas 15. dets. 1931. a. valla piirides ja on sündinud 11. jaanuaril 1872. a. isikumaksu alla 1932. a. eest, või tuleb tema maksu alt välja jätta, kui 1932/33. a. alguses, s. o. 1. apr. 1932. a. juba 60 a. vana.

Samuti kas tuleb maksustada isikumaksuga isikuid, kes on saanud 1. jaan. 20 a. vanaks, ehk tuleb vanadust arvata eelarve-aasta algusest.

V.

Vastus: Kuna omavalitsuse maksudele maksuaasta langeb kokku eelarveaastaga, tuleb esimesele küsimusele vastata eitavalt, teisele — jaatavalt. Üldse tuleks tähendada, et mainitud

maksu ei tule võtta isikult, kes saavad maksuaastal 20 või 60 aastat vanaks.

Küsimus Nr. 41. Tulekustutusvahendite veokulude tasumisest.

a) Naabervallas umbes 4 km kaugusel teises vallas asuvast tuletõrje ühingust juhtus tulikahi. Mainitud tuletõrje ühingu liikmed ruttasid ühes vastavate kustutusabinõudega õnnetuskohale ilma, et neid keegi oleks kutsunud. Kumb vald on kohustatud tasuma kustutusvahendite veokulud, sest Sundmäärusest veo- ja sõiduabinõude andmise kohta, tulekahjude, loodusjõuliste ja teiste suuremate õnnetuste korral, p. 3 seda otseselt järeldada ei saa?

b) Kui naabervallast oleks tuletõrje väljakutsutud, kumb vald peaks siis veokulud tasuma?

Vastus: Vald, kus juhtus tulikahi, oleks kohustatud tasuma veokulud juhul, kui teises vallas asuv tuletõrje oleks kutsutud välja tuletõrje seaduse (R. T. 72/73 — 1924. j. t.) § 22 korras. On aga tuletõrje saatnud välja vald, kus asub tuletõrje ilma, et oleks palutud vallast kus juhtus tulikahi, siis ei ole vormilist alust nõuda viimaselt tähendatud kulude tasumist.

Küsimus Nr. 42. Perekonnaregistris erilehekülgedele pidamisest.

Valla perekonnaregistrisse vanemate erilehekülgedele on kantud tütar, kes minu isikliku teadmise järele on abiellunud kohaliku vaimuliku perekonnaseisumetniku juures teise valla mehega, kuhu vallaomavalitsuse perekonnaseisumetnikule ka abieluregistrist ärakiri on saadetud abiellu registreerija perekonnaseisumetniku-vaimuliku poolt selle valla perekonnaregistrisse kandmiseks mehe alalise elukoha järgi. Perekonnaseisu seaduse järele tuleb türel nüüd ka siin vallas perekonnaregistris erilehekülge avada, kui näiteks mina isiklikult ei teaks, et isikul juba mujal lehekülge avatud on.

Palun seletada, kuidas sel juhul talitada, sest lehekülgedele avamise võimalus võib sarnasel korral kahe valla perekonnaregistris toimuda?

M. valla perekonnaseisumetnik.

Vastus: Iga kodaniku kohta peetakse Perekonnaseisu seaduse järele perekonnakirju ainult ühes omavalitsuses. Abiellumise korral peab see omavalitsus kus peetakse mehe perekonnakirju, omavalitsusest, kus peeti naise perekonnakirju, naise perekonnakirja väljanõudma ja avama seal naise jaoks uue lehekülje. Ei ole seda sündinud, kuid siiski on omavalitsusel kus avatud naise erilehekülge teada, et naise jaoks on avatud teises omavalitsuses uus lehekülge; on see omavalitsus kohustatud sulgema omas perekonnaregistris naise lehekülje ja saatma materjali edasi omavalitsusele, kus naisele on avatud uus lehekülge mehe alalise elukoha järele.

Küsimus Nr. 43. Vallasekretäride kutseksamite korraldamisest.

Palun teatada, kas korraldatakse eeltuleval aastal vallasekretäride kutse-eksamid. Jaataval korral millal ja kus, ning kas on eksamitele pääsemiseks endised nõuded maksvad; selle muutmise korral palun teatada R. T. number, kus see avaldatud. Kas eksamikomisjoni koosseis on endine?

Asjast huvitatud.

Vastus: Eeltuleval aastal vallasekretäride kutseksamite korraldamise aja ja koha suhtes ei ole praegu midagi kindlat ära määratud. Kas neid üldse korraldatakse oleneb eksamitele soovijate arvust ja Kohtu- ja siseministeeriumi ning maavalitsuste korraldusest. Eksamile pääsemiseks on maksvad endised nõuded — Eksamikava vallasekretäri kutse omandamiseks (R. T. nr. 22 — 1926. a.), kus on ettenähtud ka komisjoni koosseis ja üksikasjaline eksamikava „Maaomavalitsuses“ nr. 6 — 1926. a.

Küsimus Nr. 44. Kruusahuniku teel hoidmisest.

Kas on vallavalitsusel õigus nõuda kruusahuniku tee äärest äravedamist ehk teele laiali-laotamist, kui teekohuslane on oma III. kl. teeosale suurema kruusa tagavara talvel valmis vedanud ja selle suurte hunikusse teeäärde mahutanud. Sellest kruusast on kevadiseks ja sügiseseks tee seadmiseks nõuetava osa kruusa teele ära pandud ja ülejäänud osa teeäärde hunikusse jäetud. Kruusahunik tee laiuse piirides ei asu ja teel liikumist ei takista.

Teekohuslane Võrumaal.

Vastus: Maanteede seaduse § 52 järele võib avalikke teid tarvitada materjalide laokohaks ainult materjalide jaoks tee ehitamiseks ja parandamiseks, kuid viimased tulevad paigutada nii, et nad ei takistaks liikumist. Sellega on vallavalitsusel õigus nõuda kruusahuniku äravedu teelt ainult juhul, kui see takistab liikumist.

Küsimus Nr. 45. Veneaegse I. aukraadi tunnistuse maksuvusest vallasekretäride kutseksamile pääsemiseks.

Kas Veneaegne esimese aukraadi (pervõi klassnõi čin) tunnistus annab õiguse vallasekretäride kutseksamile pääsemiseks ja missuguse koolile ehk mitmendale õppeaastale ta praeguses koolis vastav?

N. vallasekretäri abi.

Vastus: Kõrvalised isikud, kes soovivad vallasekretäri kutset omandada, peavad muu seas vastama üldhariduse poolest vähemalt perekonnaseisu seaduse (R. T. 191/192 — 1925. § 8 nõuetele, s. t. neil peab olema vähemalt algkooli 6 aastasele kursusele vastav haridus. Vene kodanlise teenistuse seaduse (VSK III k.) § 297 järele isikud, kellel puuduvad vastavad koolitunnistused, pidid esimese aukraadi omandamiseks tegema eksami kreiskooli ulatuses. Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi poolt koostatud endiste veneaegsete ja praeguste koolide võrdluse tabeli järgi on kreiskool rohkem kui 6. klassiline algkool ja vähem kui keskkool. Seepärast tuleb järeldada, et küsimuses tähendatud tunnistuse omanikul on õigus pääseda vallasekretäride kutseksamile.

Küsimus Nr. 46. Maksu võtmise õigusest ärakirjade ja väljavõtete eest valla poolt.

Vallakohtus on olemas peale 50 päranduse toimetuse, milledest asjaosalised järjest ärakirjasid ja väljavõtteid nõuavad ja seega liiga koormavad tööga, kuna eelarvtes liiga väikesed summad kohtute ülespidamiseks on võetud, siis palun järgmise küsimusele vastu anda:

Kas on vallakohtul õigus ärakirjade ja väljavõtete eest maksu võtta ja kui suurel määral?

Vastus: Küsimusele tuleb vastata eitavalt (V. Riigikohtu otsused 1924. a. Nr. 1).

